

Łapo, Jerzy Marek

Król Stanisław Leszczyński i jego związki z ziemiami pruskimi : sprawozdanie z konferencji

Komunikaty Mazursko-Warmińskie 2, 303-304

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Jerzy Marek Łapo

Król Stanisław Leszczyński i jego związki z ziemiami pruskimi. Sprawozdanie z konferencji

Do postaci historycznych, które wiążą historię Polski z dziejami Prus należy niewątpliwie król Stanisław Leszczyński. Wprawdzie z perspektywy całego okresu panowania monarchy, jego pobyt w Prusach był ledwo zauważanym epizodem, a w historiografii w ogóle pomijanym, to dla historii regionalnej stanowił ważne wydarzenie, tym bardziej że władca dwukrotnie znalazł azyl na Mazurach. W samym Węgorzewie (Węgorborku) przebywał dwukrotnie – od 20 lipca do 6 sierpnia 1734 r. oraz od 28 marca do 12 maja 1736 r.

Przybliżając związki króla Leszczyńskiego z Prusami, Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie wraz z tutejszym Towarzystwem Ratowania Dziedzictwa Kulturowego Kresów Dawnych i Obecnych „Ojcowizna” zorganizowały konferencję „Król Stanisław Leszczyński i jego związki z ziemiami pruskimi”. Obrady odbyły się 21 lipca 2006 r. w budynku głównym węgorzewskiego muzeum, wzniesionym w epoce, kiedy to polski monarcha gościł na Mazurach. Projekt konferencji został opracowany i był prowadzony przez kustosz Krystynę Jarosz. Patronat nad nim objął Zamek Królewski w Warszawie oraz burmistrz Węgorzewa, włączając konferencję w cykl imprez z okazji siedemset trzydziestej piątej rocznicy nadania Węgorzewu praw miejskich.

Obrady otworzyła dyrektor Muzeum Kultury Ludowej Justyna Żołnierowicz-Jewuła. Wprowadzenie wygłosił prof. dr hab. Stanisław Achremczyk, reprezentujący Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie, po czym przedstawił referat „Stanisław Leszczyński w Prusach Królewskich i Książęcych”. Wystąpienie dotyczyło przede wszystkim wydarzeń historycznych oraz następstw natury politycznej, będących wynikiem działań króla m.in. w Gdańsku, Królewcu oraz na Warmii.

Kustosz Ośrodka Badań nad Zamkiem Królewskim w Warszawie Jerzy Gutkowski wygłosił referat „Król Stanisław Leszczyński a tradycja polska”. Autor zwrócił w nim uwagę na wiele aspektów zwłaszcza z zakresu kultury oraz piśmiennictwa, wiążących się z postacią władcy. Przedstawił także projekty architektoniczne rozległego, trójpoziomowego założenia królewskiego pałacu, który powstał w Zweibrücken (w Księstwie Dwóch Mostów nad Renem) i niesłusznie był wiązany przez historyków z tradycjami tureckimi („sarmackimi”), założenie to nawiązuje bowiem wprost do budownictwa drewnianych dworów Rzeczypospolitej szlacheckiej.

Kustosz Anita Chiron-Mrozowska z Zamku Królewskiego w Warszawie przedstawiła temat „Ikonografia w służbie króla Stanisława Leszczyńskiego”. Omawiając znane portrety monarchy, wyjaśniła ich symbolikę oraz ukryte mniej lub bardziej przesłanie. Wśród prezentowanej ikonografii znalazła się także grafika z okresu lotaryńskiego, wykonana u schyłku życia króla, która w wielu kręgach uchodziłaby za karykaturę. Tymczasem podobizna ukazująca starca pokaźnej tuszy, podpierającego się laską, świadczy o dużym dystansie Stanisława Leszczyńskiego do własnej osoby.

Kustosz Krystyna Jarosz z Muzeum Kultury Ludowej mówiła na temat „Pobytu króla Stanisława Leszczyńskiego w Węgorzewie w latach 1734 i 1736”. W bogato ilustrowanym referacie autor-

ka przedstawiła także tło polityczne pobytu władcy w ówczesnym Węgoborku. Przybliżyła także rolę generała Hansa Heinricha von Katte w trakcie pobytu Leszczyńskiego w mieście nad Węgorąpą oraz kontakty monarchy z miejscowym pastorem Jerzym Andrzejem Helwingiem, od którego pozyskał kolekcję tutejszych minerałów.

Barbara Głowinkowska, wiceprezes Leszczyńskiego Towarzystwa Kulturalnego w Lesznie i redaktor naczelna pisma „Przyjaciel Ludu”, zaprezentowała wystąpienie „Król Stanisław Leszczyński – Wielkopoleń na tronie”. Omówiła wielokierunkowe działania na rzecz popularyzacji oraz badań nad rodem Leszczyńskich, z ich najwybitniejszym przedstawicielem – królem Stanisławem.

Konferencja pozwoliła spojrzeć na Stanisława Leszczyńskiego nie tylko przez pryzmat historii Polski i Europy Środkowej oraz czynionych przez niego wyborów politycznych. Przedstawiono także zasługi monarchy na polu kultury i sztuki, te jednak wiążą się przede wszystkim z okresem panowania Leszczyńskiego jako księcia Lotaryngii i Baru (główny plac w stołecznym Nancy nosi po dziś dzień jego imię).

Nie tylko zresztą Francuzi kultywują pamięć o „dobrym władcy”. Także w niemieckim Zwiibrücken, w którym Leszczyński przebywał w latach 1714–1718, a które słynie z różanych ogrodów i wielowiekowych tradycji ogrodniczych, wyhodowano „królewską” odmianę róż (kilkadziesiąt krzewów przesłano do Leszna). Miasto planuje też rekonstrukcję królewskiego założenia pałacowego.

Profesor Stanisław Achremczyk, podsumowując obrady, stwierdził, że konferencja stanowi początek odkrywania prawdziwego oblicza Stanisława Leszczyńskiego, postrzeganego dotychczas jako kontrowersyjny monarcha polski, a będącego humanistą, który z lotaryńskiego Nancy uczynił jedno z centrów europejskiej kultury, nauki i sztuki, gdzie pojawiały się nowatorskie nawet dla Europy Zachodniej przepisy kulinarne, a to tylko z rzadka jest dostrzegane i doceniane w Polsce.